

szombatosok kezdettől fogva úgy csodálták őket, mint Isten választott népét. Általában azokról a zsidókról esik szó legfőképp, akik tartózkodtak a szombatosokkal szemben, tudunk azonban olyanokról is, akik úgy vélekedtek, hogy a judaizánsok egy vérből valók velük. Előadásomban azt vizsgálom, hogy történetük során a szombatosok hogy viszonyultak a zsidókhoz és a zsidók hozzájuk, hogy milyen lojalitásminták és konfliktusok vitték el a judaizánsokat a zsidó vallás felvételének gondolatáig, hogy milyen politikai és jogi helyzet tette lehetővé, hogy ténylegesen át is térjenek, és hogy milyen hatalmi felállásban jelentette mindez a közösség végét.

Molnár Judit

A Magyar Zsidók Központi Tanácsa „struccpolitikája” 1944-ben

A német megszállás másnapján, 1944. március 20-án az Eichmann-kommandó tisztjei, Hermann Krumej és Dieter Wisliceny kiadták az utasítást a Pesti Izraelita Hitközség (PIH) székházában (Síp u. 12.), hogy meg kell alakítani a Magyar Zsidók Központi Tanácsát. Mivel a hitközség vezetői a magyar hatóságoktól – érdeklődésükre, hogy mit tegyenek – azt a választ kapták, hogy „Amit a németek kívánnak, teljesíteni kell”, megalakították Stern Samu, a PIH elnöke vezetésével a nyolc tagú Zsidó Tanácsot.

Nem csak a történészek, hanem Sternék maguk is feltették maguknak a kérdést a második világháború után: Vajon helyesen cselekedtek-e amikor vállalták a Zsidó Tanács megalakítását, majd az országos hálózat megszervezését, továbbá a német és magyar hatóságok utasításainak végrehajtását? Munkácsi Ernő szerint – aki a PIH majd a Zsidó Tanács titkára volt – „a zsidóság vezetősége ... struccpolitikát folytatott, ... abban a meg nem alapozott optimizmusban ringatta magát, hogy mi leszünk a kivétel, a talpalatnyi sziget az európai zsidóság pusztulásának tengerében”.

Előadásomban azt vizsgálom – elsősorban a zsidó vezetők korabeli iratait valamint háború utáni emlékeit felhasználva – hogy a Zsidó Tanács tagjai hogyan látták szerepüket a magyar holokausztban.

Oláh János

Néhány XIX-XX. századi neológ zsidó hittankönyv útmutatásaiból, valamint a Rabbiképző Intézet „ünnepélyeiről” és Löw Immánuel prédikációiról

Néhány, a magyarországi zsidó fiatalság által használt hittankönyv alapján vázolólok fel a XIX. század végén, a XX. század elején a neológ zsidóság ifjúnak „sugallt”, lojalitásimázst, és azt a fejlődési vonalat, valamint változásokat és állandóságokat, amelyek észrevehetőek e tananyagokban. Az elemezni kívánt, időrendben első hittankönyvet, Halász Nátán jegyzi. E könyvben szentírási és misnai idézetek segítségével példálódzik, és tanácsol az ifjaknak követendő utat. Krausz Sámuel is szentírási és talmudi idézetek segítségével mutat irányt, és kitér a „hazaszeretet” eszméjére. Bernstein Béla az ötödik parancsolat értelmezésével ad tanácsokat kora ifjúságának a cionizmus konkrét említése nélkül, de implicite mégis szót ejt róla. Havas Manó – könyvének végén – sommásan írja azt, amely a többi hittankönyvnek is lényegi mondanója: „Vallási kötelességünk szeretni a hazát, azt az országot, melyben élünk, melynek törvényei oltalmaznak bennünket.”